

дотримання ними певного режиму з низкою обмежень тощо.

Таким чином, необхідність впровадження ринку землі в Україні та його державного регулювання є очевидною, що обумовлюється зростаючими масштабами земельних трансакцій щодо відчуження і купівлі землі в обхід існуючого мораторію на такі операції. Асортимент схем здійснення таких трансакцій на сьогодні досить широкий і продовжує збільшуватись.

Потрібно не забороняти продавати і купляти землю, а створити умови для унормування цих процедур. Визнання ринкового обороту землі насамперед повинне спрацювати у напрямі удосконалення форм господарювання, методології і методики ціноутворення на землю, економічного механізму господарювання, залучення інвестицій через іпотеку землі та міжгалузевого регулювання розвитку народногосподарського комплексу України.

Список використаних джерел:

1. Третяк А.М. Земельний капітал: теоретико-методологічні основи формування та функціонування : [монографія]. Л. : СПОЛОМ, 2011. 520 с.
2. Черевко Г.В. Земля і ринок. Управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки. Львів: НВФ "Українські технології", 2004. С.28-35.
3. Поплавська Інна. Характеристика методик оцінки соціально-економічного розвитку територій. Трансформація практичної підготовки в контексті сучасних законодавчих ініціатив»: Матеріали міжфакультетського навчально-методичного семінару. Тернопіль: Вектор, 2018, С.37-40
4. Brukhanskyi R., Yazlyuk B., Bincharovska T. Effective land management in Ukraine using accounting and analytical support. Problems and Perspectives in Management, 16 (2), 2018. P. 241-251.
5. Bird R. Slack E. Land and property taxation in 25 countries: a comparative review. CESifo DICE Report. 2005. №3. 42 p.

Шпіт К.

*магістрантка II курсу
спеціальності 103 Науки про Землю
Науковий керівник – доц. Янковська Л. В.*

ПРОБЛЕМИ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ ТЕРЕБОВЛЯНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Актуальність теми. Проблеми водопостачання та водовідведення є актуальними, оскільки часто виникають питання щодо якості питної води, пошуку альтернативних джерел забезпечення водою населення; занепокоєння викликають обладнання і трубопроводи, більшість з яких потребують належної модернізації; в багатьох населених пунктах відсутні очисні споруди або виникають проблеми з їх функціонуванням.

Метою даної публікації є всебічне вивчення та виявлення проблем в сфері водопостачання та водовідведення Тербовлянської громади.

Об'єктом дослідження є об'єкти централізованого і децентралізованого водопостачання населених пунктів Тербовлянської громади, а також способи водовідведення.

Предметом дослідження є якість питної води об'єктів централізованого і децентралізованого водопостачання, проблеми водовідведення і очистки стічних Тербовлянської ТГ.

Наукова новизна. Досліджено чинники, які впливають на якість води в громаді; розроблено рекомендації щодо покращення водопостачання та водовідведення Тербовлянської громади.

Тербовлянська міська громада – територіальна громада в Україні, в Тернопільському районі Тернопільської області. Адміністративний центр – м. Тербовля.

Площа громади – 444,8 км², населення – 30 861 осіб (2020). Утворена 29 липня 2015 року шляхом об'єднання Тербовлянської міської та Вербовецької, Довгенської, Долинської, Кровинківської, Ласковецької, Лошнівської, Могильницької, Мшанецької, Острівецької, Підгайчицької, Плебанівської, Романівської, Сущинської сільських рад Тербовлянського району.

У складі громади 1 місто (Тербовля) і 27 сіл (рис.1).

Рис.1. Тербовлянська міська об'єднана територіально громада

Централізованим водопостачанням забезпечена лише центральна частина міста Теробовля. Мережа водопроводів займає 42 км. Реалізація питної води на одного мешканця в середньому становить: міського – 105 л/добу.

Основа водного фонду Теробовлянської громади є річкова мережа. Загалом води річок чисті, перевищень ГДК (гранично допустимих величин) гідрохімічних показників практично не виявлено. Єдине перевищення – по показниках магнію 21,96 мг/дм³ при ГДК 20,0 мл/дм³ господарсько-побутових об'єктів (табл.1).

Таблиця 1

Показник відхилень якості води
з централізованих джерел водопостачання (2020-2022 рр.), %

Показники якості води	2020	2021	2022
Санітарно-хімічні показники	9,3	9,4	27,7
Мікробіологічні показники	13,4	15,1	24,7

Щорічно якість питної води в населених пунктах Теробовлянської громади погіршується через забруднення водоносних горизонтів в результаті сільськогосподарської діяльності, значну кількість проривів на мережах водовідведення через їх зношеність, відсутність санітарно-захисних зон.

Особливу увагу треба звернути на колодязну воду громадських та приватних криниць. Забруднити питну воду можуть і весняні паводки, дощі, розтавання снігу, ґрунтові та стічні води, і різні агрохімікати, які використовуються в сільському господарстві. Колодязна вода з високим рівнем нітратів небезпечна для малюків віком до трьох років, при приготуванні сумішей для дитячого харчування може бути отруєння нітратами та виникати захворювання «метгемоглобінемія».

За результатами лабораторних досліджень якості підземних вод, спостерігається чітка тенденція до значної кількості відхилень санітарно-хімічних показників якості води за вмістом нітратів, заліза, аміаку, твердістю та відхилень за мікробіологічними показниками в Теробовлянській ОТГ (табл. 2).

Таблиця 2

Показник відхилень якості води
із децентралізованих джерел водопостачання (2020-2022 рр.), %

Показники якості води	2020	2021	2022
Санітарно-хімічні показники	18,6	27,7	23,6
Мікробіологічні показники	19,4	24,7	26,0

За санітарно-хімічними показниками питна вода не відповідала за вмістом нітратів та загальної твердості.

Питна вода з колодязів використовується без попереднього

очищення та знезараження, не відповідає санітарним нормам благоустрій прилеглої території до криниць, відсутність стоку і можливість підтоку дощових вод, також може стати фактором впливу на санітарно-гігієнічні нормативи.

Крім цього, джерела децентралізованого водопостачання потребують відновлення, капітального ремонту та благоустрою прилеглої території.

У місті Тербовля водовідвідна система прокладена на 7 км (центральна частина міста). У селах Тербовлянської громади централізоване водовідведення відсутнє.

У Тербовлянській територіальній громаді наявні очисні споруди, які не працюють вже двадцять років. Це велика проблема для м. Тербовлі, оскільки лівобережна частина міста взагалі не підключена до водовідведення, лише права. У КП «Тербовля» стверджують, що нечистоти не потрапляють у річку. Їх транспортують у біоставки. І наголошують, що таке вирішення проблеми є тимчасовим, а у майбутньому до нього необхідно підійти комплексно. У першу чергу, потрібно розробити проектно-кошторисну документацію для будівництва нових очисних споруд [4].

Враховуючи те, що вже тривалий час у Тербовлі не працюють очисні споруди, у керівництва міської ради постало питання про пошук інвестора для будівництва нової системи очищення стічних вод, бо звести нові очисні споруди за власні кошти у міської ради не було змоги через велику вартість проекту. Міська рада розробила проект з реконструкції та технічного переоснащення даних споруд, який зараз проходить експертну оцінку.

Модернізація системи водовідведення потребує настільки значних інвестицій, що її фінансування виходить за межі можливостей міста. Окрім того, через відсутність очисних споруд не працював Тербовлянський молокозавод, власником якого є ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Ці дві гострі взаємопов'язані проблеми вкрай потребували негайного вирішення.

Протягом останнього півріччя відбулося багато зустрічей з представниками ПрАТ «Тернопільський молокозавод», в ході яких велися перемовини про запуск Тербовлянського молокозаводу. Міська рада вийшла з пропозицією до власників Тернопільського молокозаводу щодо будівництва очисних споруд за кошти акціонерного товариства, а відтак відновлення у Тербовлі роботи підприємства.

У червні 2022 року було погоджено усі питання реалізації даного проекту та вирішено укласти Інвестиційний договір реконструкції очисних споруд та каналізаційної мережі Тербовлянської міської територіальної громади.

Згідно з Інвестиційним договором замовником робіт виступає комунальне підприємство Тербовлянської міської ради «Тербовля»,

а стовідсотково фінансує проєкт ПрАТ «Тернопільський молокозавод». Початкова загальна сума інвестицій складає близько 22 мільйони гривень. Але після будівництва об'єкту та введення його в експлуатацію, а відтак запуску роботи Теревовлянського молокозаводу, сума інвестицій зростає за рахунок податків.

Після реконструкції очисних споруд та введення їх в експлуатацію вони залишаються у комунальній власності міської ради [5].

У переважній більшості сільських та селищних громад для збору стічних вод збудовано так звані «септики» (вигрібні ями). Тільки незначна їх частина відповідає вимогам, а у більшості – стічні води мають можливість просочуватись у ґрунти. В межах 10-20 метрів від «септиків» часто знаходяться колодязі питної води, у які з часом потраплятиме інфільтрат. Якість питної води істотно погіршується. Окрім того, не врегульованим залишається вивіз та утилізації стічних вод. Місцеві мешканці переважно вивозять стоки у лісопосадки, яри, балки, на поля. Таким чином, в межах населених пунктів та їх околицях відбувається масштабне неконтрольоване забруднення ґрунтів і горизонтів підземних вод, що безумовно відбиватиметься на здоров'ї людей.

Упорядкування відведення поверхневих стічних вод має бути спрямоване на припинення скидів в усі водні об'єкти неочищених поверхневих стічних вод, а також на впровадження заходів із запобігання засміченню водовідвідних трубопроводів. Для усунення наслідків вищевказаних проблем необхідне вжиття комплексних заходів: провести ремонти водогонів; ремонт і реконструкцію очисних споруд; здійснити централізоване водопостачання в сільських населених пунктах; виконати інвентаризацію артезіанських свердловин і визначити, які з них можуть використовуватись для централізованого водопостачання; здійснювати роботу з відновлення й облаштування джерел і витоків річок, розчистці русел; запровадити систему економічних інструментів екологізації водокористування.

Список використаних джерел:

1. Теревовлі терміново необхідні нові очисні споруди. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://soroka.terнопil.ua/sotsium/item/27051>.

2. У громаду на Тернопільщині залучено одну з найбільших інвестицій в області під час війни – близько 22 мільйонів. Електронний ресурс. Режим доступу : <https://www.gazeta1.com>.

3. Царик Л., Янковська Л., Царик П., Кузик І. Геоecологічні параметри компонентів навколишнього середовища міста Тернополя. Наукові записки ТНПУ ім. В.Гнатюка. Серія: географія. Тернопіль: СМП «Тайп». №1 (випуск 46). 2019. С.198-210.

4. Чеболда І., Кузик І. Водокористування населених пунктів Тернопільської області: сучасний стан та напрямки оптимізації. Міждисциплінарні інтеграційні процеси у системі географічної, туризмологічної та екологічної науки: матеріали II-ї Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль, 2020, С. 328-335. Tsaryk L.,

5. Yankovs'ka L., Tsaryk P., Novyts'ka S., Zyzyk I. (2020). Geocological problems of decentralization (on Ternopol region materials). Journal of Geology, Geography and Geocology, 29.(1), 196-205. doi: 10.15421/112018.